

транспорт». Але, більшість науковців повітряний транспорт ототожнюють із авіацією або авіаційним транспортом [5].

Отже, «безпека» має свої особливості як родовий об'єкт кримінальних правопорушень проти авіаційної безпеки та стосуються діянь, які можуть бути визнані за акт незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Аналіз Кримінального кодексу України дозволяє забезпечити схему кримінально-правового регулювання охорони авіаційної безпеки на загальному та особистому рівнях.

Література

1. Конституція України від 28 чер. 1996 р № 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 16.10.2023).

2. Осадчий В.І. Об'єкт транспортних злочинів. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Серія: Політологія. Соціологія. Право. 2012. № 3. С. 194-201.

3. Бабанін С.В. Кримінальна відповідальність за порушення чинних на транспорті правил: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Дніпропетровськ, 2008. 238 с.

4. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 16.10.2023).

5. Демченко Д.О. Державна політика в сфері повітряного транспорту в Україні: особливості та основні напрями розвитку. *Економіка та держава*. 2012. № 9. С. 115-118.

УДК 343(043.2)

Денисюк А.С., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Лихова С.Я., д.ю.н., професор

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З УГОНОМ АБО ЗАХОПЛЕННЯМ ПОВІТРЯНОГО СУДНА (СТ. 278 КК УКРАЇНИ)

Повітряні судна (літальні апарати, які підтримуються в атмосфері завдяки взаємодії з повітрям) на сьогодні являються одними з найшвидших та найбільш комфортнішими з переліку транспортних засобів, які задовольняють потреби населення держав в авіаційних перевезеннях. Одним із завдань цивільної авіації є дотримання авіаційної безпеки та недопущення авіаційних подій.

Авіаційна безпека – один із елементів захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується шляхом комплексу заходів із безпосереднім залученням людських і матеріальних ресурсів. Угон або захоплення повітряного судна вважаються наслідками надзвичайної події.

В свою чергу, чинне кримінальне законодавство України, Кримінальний кодекс України (далі КК України) передбачає відповідальність за кримінальні правопорушення, які пов'язані з угоном або захопленням повітряного судна (ст. 278 КК України) [1]. Зазначене кримінальне правопорушення є конвенційним, тобто це передбачене міжнародною угодою суспільно небезпечне посягання в міжнародно-правовій сфері, караність якого має бути встановлена у національному законодавстві [2].

В процесі дослідження складу даного кримінального правопорушення слід зазначити, що безпосереднім об'єктом складу кримінального правопорушення є безпека авіації саме в частині протидії актам незаконного втручання таким як угон або захоплення повітряного судна. В свою чергу, об'єктивна сторона зазначеного кримінального правопорушення виражається в угоні або захопленні повітряного судна.

Угон – це самовільне заволодіння та протиправне переміщення повітряного судна. Для нього характерно те, що він: вчиняється всупереч встановленому порядку допуску до управління транспортним засобом; здійснюється всупереч або внаслідок фальсифікації волі особи, яка вправі управляти повітряним судном. Угон є закінченим з моменту початку руху. Якщо угон вчинюють члени екіпажу, то закінченим його слід вважати з моменту відхилення від маршруту або відмови виконувати вказівки осіб, які керують (контролюють) рух транспортного засобу.

Захоплення повітряного судна – це встановлення фактичного контролю над ним, отримання можливості для його використання на власний розсуд, в тому числі включаючи обмеження доступу до нього інших осіб. Захоплення, так само як і угон, здійснюється самовільно та всупереч встановленому порядку. Він може полягати у заволодінні повітряним судном таємно, із застосуванням насильства або погрози та шляхом обману. При цьому особи, які повинні і мають право здійснювати управління цим засобом, не допускаються до нього чи керують ним під примусом.

Суб'єктом кримінального правопорушення є осудна особа, яка досягла 14-річного віку. В тому числі особи з числа членів екіпажу повітряного судна.

Суб'єктивна сторона угону або захоплення повітряного судна виражається у прямому умислі. Тобто особа, яка вчиняє дане кримінальне правопорушення повністю усвідомлює свої вчинені дії і бажає досягти конкретного суспільно небезпечного наслідку – захопити повітряне судно з метою подальшого угону. Мотив і мета є обов'язковими ознаками у складі кримінального правопорушення і можуть бути різними, але безпосередньо на кваліфікацію не впливають і враховуються лише при призначенні покарання.

Норми, які передбачені в ст. 278 КК України, не застосовуються щодо повітряних суден, які зайняті на військовій та митній службах. Місцем вчинення злочину є повітряне судно в польоті, а також повітряне судно, яке проходить передполітну підготовку або знаходиться на стоянці в аеропорту [3].

Характерною кваліфікаційною ознакою для вчинення угону або захоплення повітряного судна є застосування насильства, яке є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілих. Зазвичай це кримінальне правопорушення супроводжується застосуванням вогнепальної зброї та вибухових речовин, що і зумовлює характер насильства. Загалом, якщо підчас здійснення будь-якого кримінального правопорушення застосовується зброя або існує хоча б погроза її застосування, то зазначені дії слід кваліфікувати, як такі, що є небезпечними для життя і здоров'я людей, тобто дії поєднані з насильством.

Якщо угон або захоплення повітряного судна поєднані зі скоєнням інших більш небезпечних кримінальних правопорушень таких як: державна зрада, бандитизм або диверсія, то відповідальність повинна наставати і за вказані кримінальні правопорушення. Сукупність кримінальних правопорушень може мати місце у випадках, якщо угон поєднаний із незаконним переправленням осіб через державний кордон України (ст. 332 КК України) чи порушенням правил міжнародних польотів (ст. 334 КК України) [4, с.547].

Враховуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що угон або захоплення повітряного судна є суспільно небезпечним діянням, що полягає в порушенні авіаційної безпеки і тягне за собою кримінальну відповідальність за вчинені дії.

Література

1. Кримінальний кодекс України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 03.11.2023).

2. Деркач Д.І. Суспільна небезпека незаконного захоплення або угону повітряного судна. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/>

322985833.pdf (дата звернення: 03.11.2023).

3. Лихова С.Я., Кочнєва А.О. Кримінальна відповідальність за угон або захоплення повітряного судна (ст. 278 КК України). *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2014. № 3. С. 135-139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2014_3_28 (дата звернення 04.11.2023).

4. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар: у двох томах. Т. 2: Особлива частина / Б.Я. Тацій, В.П. Пшонка, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін. 5-те вид., допов. Харків: Право, 2013. 547 с.

УДК 343.3(043.2)

Денисюк М.С., здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського рівня), Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Майстро Д.М., старший викладач

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ АВІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

У законодавстві України авіаційна безпека визначається як захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується шляхом здійснення комплексу заходів із залученням людських та матеріальних ресурсів.

Поняття авіаційної безпеки визначається через поняття акту незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Глава 1 Додатку 17 «Безпека: захист міжнародної цивільної авіації від актів незаконного втручання» до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію 1944 року дає визначення акту незаконного втручання як акту або спроби його, що створює загрозу безпеці цивільної авіації і включає:

- 1) незаконне захоплення повітряних суден;
- 2) руйнування повітряного судна, що перебуває в експлуатації;
- 3) захоплення заручників на борту повітряних суден або на аеродромах;
- 4) насильницьке проникнення на борт повітряного судна, в аеропорт або в розташування аеронавігаційного засобу чи служби;
- 5) розміщення на борту повітряного судна або в аеропорту зброї, небезпечного пристрою або матеріалу, призначених для досягнення злочинних цілей;
- 6) використання повітряного судна, що перебуває в експлуатації, з метою заподіяння каліцтва, інших ушкоджень здоров'ю, смерті фізичній особі або значної шкоди майну чи навколишньому природному середовищу;